

SKULPTURER FRA BERGVERK- OG ANLEGGSVIRKSOMHET I NORGE

Fjellsprengermiljøet i Norge omfatter bergverk- og anleggsindustrien.

Disse miljøene er skildret både i litteratur, sang og viser. Dessuten finnes en del skulpturer. Andre uttrykk for bildende kunst som tegninger, grafikk og malerier er det vanskeligere å finne.

Det følgende er begynnelsen på et skjelett hentet stort sett fra egne hyller. For å få mer kjøtt på benet trengs innspill fra alle gode krefter. Så får vi se om vi klarer å få til en kjøttfull skabelon egnet for en form for publisering, eller om det hele blir for anorektisk.

NB! Hvis dette skal benyttes videre i en eller annen sammenheng er det noen av bildene som er beskyttet slik at man må søke, evt. betale for benyttelsen.

I denne omgangen vil vi konsentrere oss om skulpturer, og ber alle som kommer over slike om å sende oss bilder og omtale av historien rundt. Selvsagt også kunstnerens navn, og ikke minst hvor skulpturen står.

Vi er også interessert i å få informasjon og bilder av andre kunstuttrykk fra bergverk og anlegg, dersom man kommer over slike.

SKULPTURER

Bergmannen, Kongsberg

Billedhugger Arne Durbans byste av Bjarne Sanness

Longyearbyen (Kunstner?)

An-Magritt og Hovistuten

Kunstner: Kristofer Leirdal 1967.

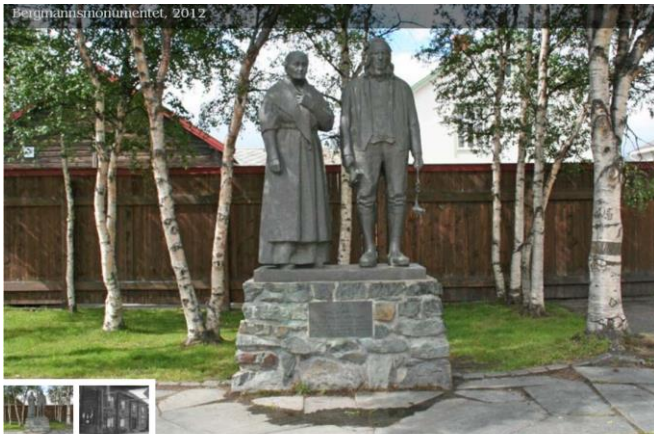
Kristofer Leirdal laget skulpturen på oppdrag fra Trondheim kommune som en hyllest til Johan Falkbergets diktning. I 1971 ble skulpturen flyttet fra parken vis-à-vis kinoene i Prinsens gate til sin nåværende plass. Like i nærheten, ved Skansen, sto i sin tid byporten. Gjennom den måtte bøndene fra Røros passere når de skulle inn til byen med kopperlasten sin. An-Magritt symboliserer menneskets ukuelige viljestyrke og utholdenhet.

Knaben (Kunstner?)

Visnes (Kunstner ?)

Bergmannen og hans hustru
Kunstner; Sivert Donali

Det var fattighuset på Røros som sto på den plassen som nå er park - der monumentet over Bergmannen og hans hustru er reist. De fattige fikk fire kroner til mat hos handelsmannen hver måned. Det ble 52 kroner i året (NB: 13 bergmåneder).

Parken på Nilsenhjørnet ble anlagt i 1952, etter at Fattighuset ble revet i 1946. Parken hadde trær, en fontene og var hellelagt.

Det er Johan Moen (1880-1971) - rallar, gruvemann og god venn av forfatteren Johan Falkberget - som er 'Bergmannen og hans hustru'-monumentets far. I 1958 tok han initiativet til dette monumentet. Han klarte å samle inn 80.000 kroner for å betale for framstillingen og oppsettingen av monumentet som ellers ikke ville ha blitt finansiert i det hele tatt. Monumentet, som er laget av kunstneren Sivert Donali, er modellert etter Johan Moens egne besteforeldre, Ane Margrete og John Svendsen fra nedre Håneset.

Ved avdukingen i 1965 var Johan 85 år gammel. I 200 mennesker var til stede da monumentet ble avduket av statsråd Olav Gjærevold.

Johan Moen ble født den 27. mars 1880 og han døde den 5. februar 1971 - 90 år gammel. I sin tid var han vaskaryss ved Kongens gruve sammen med den ti år gamle Johan Falkberget, foruten at han var rallar, og jobbet som gruvearbeider i kobbergruvene ved [Sulitjelma](#), som kom i drift på begge sider av Langvatnet i 1887, og var det bergverk i Norge som beskjeftiget flest folk. Arbeidsstokken var i sin tid oppe i 1.500 til 1.600 personer, og i 1907 til og med over 1.800.

I tiden til Johan Moen og Johan Falkberget som vaskaryss, var det vanlig at de nye guttene ble "stemplet", dvs. at gruvearbeiderne grep fatt i dem, løftet dem i været og deiset dem med baken mot hoggestabben som sto midt på gulvet (og dette var ikke smertefritt). Dette var skikken for at guttene en dag skulle bli skikkelige 'berser' ('berse' - avledet av det tyske 'Berggesell(e)' - som kan oversettes direkte med 'bergsvenn').

Øyeblikket da Johan Moen døde, den 5 februar 1971 kl. 22.30, så sto dattersønnen hans, Per Johan Moen Aas, på kveldsskiftet i Olavsgruva. Plutselig gikk lyset og Per sa til arbeidskameratene sine, at 'far' var død nå. Tidspunktet da Johan Moen døde stemte nøyaktig med tidspunktet da lyset ble borte i Olavsgruva og kveldsskiftet måtte avlyses.

Bergmannen

Skulptur ved Institutt for gruvedrift NTNU

Kunstner: Sigurd Nome

Kunstner: Sigurd Nome (1960). Bekostet av: Bergverkenes landssammenslutning.

Bergmannen står som seg hør og bør plassert her ved Bergavdelingen. Statuen var en gave til skolens jubileum i 1960. Formspråket i mange av Nomes arbeider er tradisjonelt naturalistisk med en viss grad av stilisering og forenklede former.

De bygde landet

Kunstner: Bjørn Sørvang Hansen

Ålen sentrum

Steinhuggere.

Fjellsprengningsmuseet, Hunderfossen

Laget til 70-årsjubileet for H. Eeg-Henriksen i 1992.

Kunstner: Annasif Døhlen

Bergboreren.

Kunstner: Nils Aas

Tunnelarbeideren.

Kunstner: Per Ung

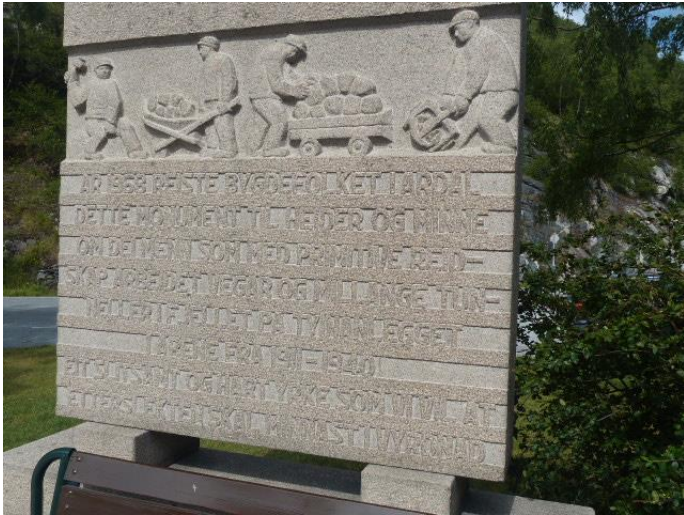
Rallar'n. Narvik.

Kunstner: Trygve Thorsen. 1959

Rallaren. Rallarparken på Rjukan.

Kunstner: Kåre Orud (Norman kunstforlag)

Rallarmonument Øvre Årdal.

Kunstner: Odd Hilt

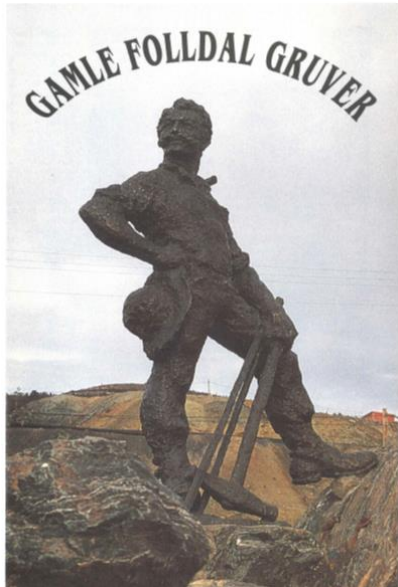

Rallaren Stein Kalle. NVE Nore kraftverk, Rødberg.

Kunstner: Ottar Espeland

Gruvemonumentet, Litlabø, Stord.
(Kunstner ?)

Bergmannsmonumentet Folldal

(Kunstner ?)

Skulptur i Entreprenørservices kontorer på Berger Teknologipark.

Kunstner: Ottar Espeland.

Bergmannen, Løkken verk.

Kunstner: Per Palle Storm 1954

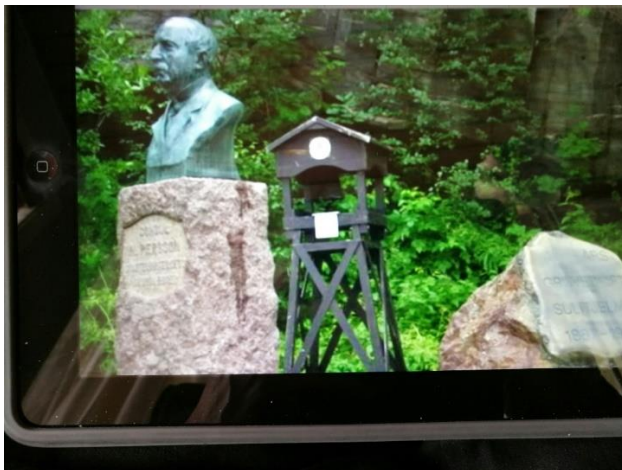
Tillitsmannen. Byste av Ole Bergsrønning. Løkken verk.

Kunstner: Nils Aas 2000

Skeidersken. Løkken verk.

Kunstner: Joseph Robert Carter. 2006

Nils Persson.

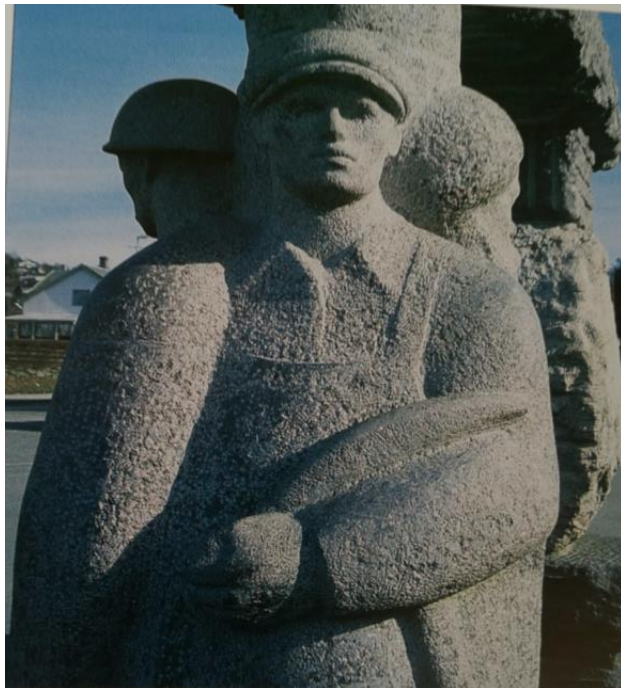
Den svenske industrimannen som ervervet rettigheten til malmen i Sulitjelma i 1886, og satte i gang full drift i 1894.

Kunstner: ?

Gruvkar'n. Malm, Fosdalen.

Kunstner: Nina Due 2010

Gruvearbeidermonument ved Soknatun i Hauge.

Kunstner: Hugo Frank Wathne

Monumentet er hugget ut i bergarten anortositt fra blokker saget ut av fjellet i nærheten av dagbruddet.

Skulpturer hvor det mangler bilder:

Gruvearbeidermonumentet Bjørnevatn. Kjell Grette Kristensen

Svarta Bjørn, Narvik. Tom Berre

Rallaren, Åndalsnes. Ola Stavseng

Rallarmonumentet Kåfjord. (Kunstner?)

Rallarmonument ved Gartland stasjon, Grong. (Kunstner)

Gruvearbeidermonumentet Tysnes. 1996. (Kunstner?)

Rallaren. Notodden. Dyre Vaa